

ساخت و اعتبار یابی مقیاس‌های سنجش عوامل روانی اجتماعی مؤثر بر فعالیت جسمانی دختران

دبیرستانی منطقه 10 شهر تهران

اشرف پیراسته¹، علیرضا حیدر نیا^{2*}، سقراط فقیه زاده³

1) دانشجوی دکترا، آموزش بهداشت دانشگاه تربیت مدرس و عضو هیأت علمی دانشگاه شاهد

2) دانشیار گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

3) دانشیار گروه آمار بیاتی، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ پذیرش: 86/9/15

تاریخ دریافت: 86/6/1

چکیده

مقدمه و هدف: هدف مقاله حاضر ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس‌های عوامل اثر گذار روانی اجتماعی مرتبط با فعالیت جسمانی در دختران نوجوان ایرانی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: ابزارهای پژوهش با استفاده از مقیاس‌های PACE-Adolescent Physical Activity Survey و سازه‌های تئوری شناختی اجتماعی بندورا (SCT) و مدل (TTM) پروچاسکا و دیکلمنته طراحی شدند و با بکارگیری تکنیک ترجمه-ترجمه مجدد (Back-translation) از انگلیسی به فارسی برگردانده شدند. این ابزارها بر روی 512 دختر دبیرستانی پایه‌های اول و دوم از دوازده دبیرستان دولتی در منطقه 10 آموزش و پرورش تهران اجرا گردیدند. مقیاس‌های بکار رفته در این پژوهش شامل: مقیاس خودکارآمدی فعالیت جسمانی، مقیاس حمایت اجتماعی (حمایت خانواده و حمایت دوست) فعالیت جسمانی، مقیاس منافع و موانع فعالیت جسمانی، مقیاس استراتژی‌های تغییر فعالیت جسمانی، مقیاس عوامل محیطی فعالیت جسمانی، مقیاس لذت فعالیت جسمانی و مقیاس انتخاب فعالیت جسمانی اوقات تفریح بود.

یافته‌ها پژوهش: ضرایب آلفای کرونباخ (Cronbach's alphas)، میانگین همبستگی درونی عبارات (mean inter-item correlation)، و پایایی بازآزمایی (test-retest) نشان دهنده اعتماد و پایایی نتایج فوق می‌باشد. ضرایب آلفای کرونباخ برای مقیاس‌های مختلف مناسب تا عالی بودند (065-084)، میانگین همبستگی درونی از متوسط تا مناسب (023-047) و نتایج پایایی بازآزمایی نیز بین متوسط تا مناسب (036-074) بودند.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج اولیه مطالعه نشان داد که بکارگیری مقیاس‌های مذکور جهت اندازه‌گیری تعیین

واژه‌های کلیدی: فعالیت جسمانی، دختران نوجوان، عوامل روانی اجتماعی اثرگذار، پایایی، روایی

* نویسنده مسئول: دانشیار گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

ارتقاء فعالیت جسمانی یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین استراتژی‌ها برای کاهش خطر بعضی بیماری‌های غیرواگیر (مزم) شامل بیماری‌های قلبی عروقی، دیابت ملتیپوس، پوکی استخوان، چاقی و بعضی انواع سرطان‌هاست (1). فعالیت جسمانی به طور چشمگیری در دوره نوجوانی کاهش پیدا می‌کند، علاوه بر این، این کاهش‌ها در دختران در مقایسه با پسران شدت بیشتری را نشان می‌دهد (2) با اجرای برنامه‌های مداخله‌ای می‌توان زمینه تمایل افزایش فعالیت جسمانی را در نوجوانان فراهم نمود، اما در این راستا نیاز به مداخلات رفتاری مؤثرتری جهت پایداری و تداوم رفتار احساس می‌شود، چرا که نیمی از افرادی که فعالیت جسمانی را شروع می‌کنند در کمتر از شش ماه برنامه فعالیت آنان متوقف می‌شود (3).

مسئله اصلی در تحقیقات و برنامه‌های فعالیت جسمانی اندازه‌گیری دقیق تعیین‌کننده‌های (عوامل مؤثر) روانی اجتماعی مرتبط با فعالیت جسمانی است و این اندازه‌گیری‌ها می‌تواند در مداخلات رفتاری، منجر به افزایش رفتارهای فعال جسمانی گردد. موضوع مذکور محققین و متخصصین مراقبت‌های بهداشتی را به توسعه مداخلات مبتنی بر مدل‌های تئوریک تغییر رفتار در تلاش جهت افزایش سطوح فعالیت جسمانی سوق می‌دهد (4).

در این مطالعه، از سازه‌های تئوری شناختی اجتماعی (Social cognitive theory) و مدل TTM (Transtheoretical Model) به منظور ساخت ابزار و طراحی برنامه آموزشی استفاده شده است. تئوری شناختی اجتماعی بندورا مبتنی بر ارتباطات تعاملی و دینامیک بین عوامل محیطی، عوامل شخصی و رفتار فرد است و می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای استراتژی‌های مداخله بکار رود (5). مدل تغییر رفتار TTM نیز می‌تواند چارچوب مفیدی برای آزمون انجام و تداوم فعالیت جسمانی در نوجوانان را فراهم کند (6). ابزارهای متعددی به منظور سنجش و اندازه‌گیری عوامل مؤثر بر فعالیت جسمانی ساخت و اعتباریابی شده است. نورمن و همکاران در مطالعات خود ابزارهای خودکارآمدی، حمایت اجتماعی، تعادل تصمیم‌گیری، استراتژی‌های

تغییر و عوامل محیطی را بکار برده‌اند. این ابزارها در بین جوامع و گروه‌های نوجوان آمریکایی ساخته شده و از پایائی و روائی بالا برخوردار است (7). ساندرس و همکاران (1997) نیز ابزارهای روانی اجتماعی مؤثر بر فعالیت جسمانی را ساخته و اعتباریابی نموده‌اند و این ابزارها شامل موارد زیر می‌گردد: 1- مقیاس خودکارآمدی شامل سه عامل: جستجوی حمایت، موانع، جانشین‌های مثبت. 2- مقیاس اعتقادات شامل دو عامل: نتایج اجتماعی و نتایج فعالیت جسمانی (8).

با توجه به ضرورت پژوهش در زمینه سنجش عوامل روانی اجتماعی مؤثر بر فعالیت جسمانی، هدف از تحقیق حاضر، ساخت مقیاس‌هایی برای سنجش عوامل روانی اجتماعی مؤثر بر فعالیت جسمانی و تعیین ضرایب پایائی و اعتبار و همچنین هنجاریابی مقدماتی آن در جامعه ایران می‌باشد.

مواد و روش‌ها

جامعه و نمونه آماری

شرکت کنندگان شامل 545 دانش‌آموز از پایه‌های اول و دوم از دوازده دبیرستان در تهران که متناسب و علاقه‌مند به شرکت در مطالعه جهت افزایش فعالیت جسمانی بودند، بطور تصادفی انتخاب شدند. سن شرکت کنندگان از 15 تا 17 سال با متوسط سنی 16/15 سال (SD=0/77) بود. از مجموع 545 دانش‌آموز شرکت کننده در مطالعه، 33 مورد به علت عدم پاسخ یک سؤال مهم و یا بیشتر از کل 45 سؤال تعیین‌کننده‌های فعالیت جسمانی، حذف شدند. موافقت برای انجام مطالعه بر نمونه‌های دانش‌آموزان از وزارت آموزش و پرورش بدست آمد. ملاک ورود به مطالعه، تحصیل در دبیرستان دخترانه در پایه‌های اول و دوم و توانایی حضور در دو جلسه بررسی بود.

هدف این مطالعه برگرداندن و ترجمه پرسشنامه‌های اندازه‌گیری تعیین‌کننده‌های روانی اجتماعی فعالیت جسمانی در ایران، و ساخت اولیه آنان جهت آزمون پایائی و روائی در بین دختران نوجوان ایرانی بود. آیا پرسشنامه‌های تعیین‌کننده‌های روانی اجتماعی فعالیت جسمانی، ابزارهایی روا و پایا برای نوجوانان ایرانی هستند؟

ساخت ابزار

بعد از مرور جامع روی مقیاس‌های موجود اندازه‌گیری تعیین کننده‌های روانی اجتماعی فعالیت جسمانی در نوجوانان، در این مطالعه مقیاس‌هایی بکار رفت، که قبلاً توسط نورمن و سالیس در بین نوجوانان آمریکایی تطبیق و ساخته شده بودند و دارای پایایی و روایی مناسب بودند (7). در ابتدا، فرایند ترجمه = ترجمه مجدد (Back-translation) مبتنی بر مدل بریسلین جهت ساخت پرسشنامه‌های معادل از نظر فرهنگی بکار گرفته شد (9).

دو متخصص علوم بهداشتی مجرب، مسلط به دو زبان (دو زبانه) پرسشنامه‌ها را به زبان فارسی و دو متخصص دیگر علوم بهداشتی جداگانه آنها را به زبان انگلیسی برگرداندند. محققین و 4 نفر مترجم در رابطه با وضوح عبارات و اختلاف‌های بین دو پرسشنامه ترجمه شده بحث کردند و نهایتاً تعداد کمی از سؤالات جهت اطمینان از دقیق بودن ترجمه، تغییر کردند (10). برای مثال، در سؤالات مقیاس خودکارآمدی عبارت «زمان مشخص برای انجام ورزش یا فعالیت جسمانی در اغلب روزهای هفته» به جای «زمان جداگانه برای انجام ورزش یا فعالیت جسمانی در اغلب روزهای هفته» در نظر گرفته شد.

پانل 8 نفره از متخصصان ایرانی در زمینه آموزش بهداشت و روانشناسی بالینی برای اعتبار محتوی به منظور وضوح تناسب زبانی پرسشنامه‌های ترجمه شده، بکار گرفته شد. اعضاء پانل جهت ارزیابی ابزار به منظور تناسب و مرتبط بودن سؤالات مورد پرسش قرار گرفتند. بعلاوه، پانل خبرگان برای ارزیابی عبارت سؤال، شکل پاسخ، و طول ابزار مورد پرسش قرار گرفتند. مطالعه آزمایشی با هدف اینکه، "آیا پرسشنامه‌های فعالیت جسمانی از نظر خواندن و درک بوسیله دانش‌آموزان سهل و آسان است"، اجرا گردید. نمونه 12 نفری از دانش‌آموزان دختر دبیرستانی پرسشنامه‌های فعالیت جسمانی را تکمیل نمودند و نظرات خود را در باره چگونگی درک خود از سؤالات ابراز نمودند، در مجموع، تغییرات داده شده به نسخه نهایی شامل تطابق عبارات براساس سن شرکت کنندگان و ساختار چارچوبی جذاب برای نوجوانان بود.

ابزارها**خودکارآمدی (Self-efficacy)**

سؤالات این مقیاس در زمینه میزان اطمینان افراد در انجام موفق برنامه ورزشی (فعالیت جسمانی) منظم است، در شرایطی که درک صحیحی از موانع انجام فعالیت جسمانی یا ورزش وجود داشته باشد. مقیاس خود کارآمدی بکار رفته در این پژوهش دارای شش سؤال و براساس مقیاس‌های بکار رفته در مطالعات قبلی است (11) و شرکت کنندگان به هر سؤال با مقیاس لیکرت 5 گزینه‌ای از یک «مطمئنم نمی‌توانم» تا پنج «مطمئنم می‌توانم» پاسخ دادند.

تبادل تصمیم‌گیری (Decisional balance)

تبادل تصمیم‌گیری مشتمل بر دو سازه با عنوان‌های «منافع»، «pros» و «موانع»، «Cons» تغییر که به ابعاد شناختی و انگیزه‌ای تصمیم‌سازی انسان پرداخته است (12). مقیاس 10 سؤالی منافع و موانع فعالیت جسمانی در این مطالعه بکار رفته بود، و شرکت کنندگان به هر سؤال براساس مقیاس 5 گزینه‌ای لیکرت از یک اصلاً مهم نیست، تا پنج «فوق‌العاده مهم است» پاسخ دادند.

حمایت خانوادگی (Family support)

مقیاس چهار سؤالی تاثیرات خانواده روی فعالیت جسمانی را ارزیابی نمود (13). سؤالات درباره فراوانی و تکرار تشویق، همراهی، فراهم کردن وسیله رفت و آمد، و تماشا کردن فعالیت جسمانی توسط اعضا خانواده بود. سؤالات شامل موارد زیر می‌گردید:

- 1- آیا اعضای خانواده فعالیت جسمانی یا بازی‌های ورزشی شما را تماشا نمودند؟
- 2- آیا شما را به انجام ورزش یا فعالیت جسمانی تشویق نمودند؟
- 3- آیا وسیله رفت و آمد شما را به جایی که شما می‌توانید ورزش یا فعالیت جسمانی داشته باشید فراهم نمودند؟
- 4- آیا با شما فعالیت جسمانی یا ورزش کردند؟ سؤالات براساس ارجاع به یک هفته بطور نمونه پاسخ داده شدند و شرکت کنندگان با کاربرد یک مقیاس 5 گزینه‌ای از یک «هرگز» تا پنج «هر روز» پاسخ دادند.

حمایت دوست (Friend support)

سئوالات حمایت دوست مشابه به سئوالات حمایت خانواده در رابطه با فعالیت جسمانی ارزیابی گردید. پنج سؤال به ارزیابی فراوانی تشویق دوستان و حمایت برای شرکت کردن در فعالیت جسمانی مربوط می‌شد. سئوالات به شکل زیر بود؛ (1) آیا دوستانتان شما را به انجام فعالیت جسمانی یا ورزش تشویق می‌کنند؟ (2) آیا دوستانتان با شما فعالیت جسمانی یا ورزش انجام می‌دهند؟ (3) آیا دوستانتان یا همکلاسی‌هایتان برای خوب انجام ندادن فعالیت جسمانی یا ورزش شما را سرزنش می‌کنند؟ (4) آیا دوستانتان از شما درخواست می‌کنند به مدرسه یا منزل دوستان پیاده یا با دوچرخه بروید؟ (5) آیا دوستانتان به شما می‌گویند که فعالیت جسمانی یا ورزش‌تان را خوب انجام می‌دهید؟

سئوالات با در نظر گرفتن یک هفته به عنوان نمونه برای انجام فعالیت جسمانی طراحی شدند و شرکت کنندگان با بکارگیری مقیاس 5 گزینه‌ای از یک «هرگز» تا پنج «هر روز» پاسخ دادند.

استراتژی‌های تغییر (Change strategies)

استراتژی‌های تغییر مشابه با سازه‌های شرح داده شده با عنوان فرایندهای تغییر در مدل مراحل تغییر یا TTM (14) می‌باشند. پانزده سؤال بکار رفته منعکس کننده افکار، احساسات و فعالیت‌های است که افراد می‌توانند در حال انجام تغییر رفتار بکار ببرند. شکل پاسخ بگونه چند وقت به چند وقت در هر استراتژی بکار رفته بود، دامنه مقیاس با لیکرت 5 گزینه‌ای از یک «هرگز» تا پنج «اغلب (همیشه)» بکار برده شده بود.

لذت Enjoyment

مقیاس تک سئوالی لذت، سطح لذت فعالیت جسمانی را اندازه‌گیری نمود. سؤال شامل: «من از فعالیت جسمانی لذت می‌برم» شرکت کنندگان میزان موافقت شان را با مقیاس 5 گزینه‌ای از «کاملاً مخالف» تا «کاملاً موافق» نشان دادند.

انتخاب‌های فعالیت در اوقات تفریح

(Recreation choices)

با مقیاس تک سئوالی پرسیده شد: زمانی که انتخابی درباره چگونگی گذراندن اوقات تفریحی دارید

غالباً چه فعالیتی انجام می‌دهید؟ 5 گروه پاسخ از «تقریباً همیشه انتخاب فعالیت‌هایی مانند تماشا کردن تلویزیون، گوش دادن به موسیقی یا کار با کامپیوتر» تا «تقریباً همیشه انتخاب فعالیت‌هایی مشابه دوچرخه سواری، بازی‌های خارج منزل یا ورزش‌های فعال»، طبقه‌بندی گردیدند.

محیط

اندازه‌گیری محیط درک شده در شرایطی که محیط زندگی تسهیل کننده انجام فعالیت جسمانی باشد. این ابزار، شامل چهار سؤال که با مقیاس 5 گزینه‌ای از کاملاً «مخالف» تا کاملاً «موافق» می‌گردید.

سئوالات شامل: (1) در منزل به اندازه کافی لوازم و وسائل ورزشی (نظیر توپ، دوچرخه، اسکیت) برای انجام فعالیت جسمانی وجود دارد(2)، در نزدیکی منزل ما زمین‌های بازی، پارک‌ها یا باشگاه‌های ورزشی وجود دارد، یا به گونه‌ای است که به آسانی قابل دسترس هستند(3). محیط زندگی ما برای پیاده روی یا دویدن در طول روز ایمن است، (4) و پیاده روی یا دویدن در محل زندگی ما بخاطر وجود ترافیک، نبودن پیاده روها، سگ‌ها و مزاحمین خیابانی، مشکل است. سؤال چهارم قبل از انجام آنالیز بطور معکوس نمره دهی شده بود.

عوامل دموگرافیک

ویژگی‌های دموگرافیک شامل سن، وزن، قد دختران، پایه کلاس در مدرسه، سطح سواد والدین و نوع شغل آنان و درآمد خانواده می‌گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

پایائی هر مقیاس با محاسبه پیوستگی درونی و پایائی بازآزمائی برآورد گردید. پیوستگی درونی توسط ضریب آلفا محاسبه گردید، ضریب آلفا حداکثر مجاز روائی تست را تعیین می‌ساخت(15). برآورد پایائی مقیاس استواری (پایداری) زمانی که توسط طراحی بازآزمون ارزیابی گردید. ضریب همبستگی درون طبقه‌ای جهت ارزیابی پایائی بازآزمایی برای مقیاس‌ها در اجرای پرسشنامه‌ها محاسبه گردید. استانداردهای زیر جهت ارزیابی ضرایب پایداری بکار رفتند: (1) کمتر از صفر، ضعیف، (2) 0-20، خیلی کم، (3) 21-40، نسبتاً کم، (4) 40-60، متوسط؛ 61-80، نسبتاً زیاد (قابل توجه)؛ و 80-100، عالی(16). حداقل

مرحله شرکت داشتند، داده شد. براساس نتایج بدست آمده نمرات بازآزمایی از 0/59 تا 0/74 بود. ضرایب همبستگی بین نمره‌های آزمودنیها در دو نوبت یعنی آزمون و آزمون مجدد در مقیاس استراتژی‌های تغییر 0/74، خودکارآمدی 0/68، منافع درک شده 0/69، موانع درک شده 0/66، حمایت خانواده 0/67، حمایت دوست 0/72، محیط 0/59 بوده و رضایتبخش هستند.

مقیاس‌های تعیین کننده فعالیت جسمانی به استثنای عوامل محیطی، ثبات درونی مناسبی را نشان می دهند (بزرگتر از 0/70) (19). البته این آلفا از سطح توصیه شده برای مقایسه های گروهی بالاتر است (یعنی بزرگتر از 0/50) (20). با توجه به اینکه مقیاس عوامل محیطی شامل چهار آیتم است و ضریب آلفا نیز تحت تأثیر طول مقیاس قرار دارد، از شاخص آماری مناسب تری برای ارزیابی ثبات درونی استفاده کرده ایم. این شاخص، میانگین همبستگی بین آیتمی، همانند ضریب آلفا، شاخصی از همگنی آیتم ها را ارائه می کند، ولی تحت تأثیر طول مقیاس قرار نمی گیرد (17). بر اساس توصیه کاکس و فرگسون (17) و فرگسون و دانیل (18)، دامنه قابل قبول این شاخص بین 0/10 تا 0/50 است، که مطابق آن و همانطور که (جدول 2) نشان داده شده دامنه ضریب همسانی درونی تمام عوامل استخراج شده قابل قبول است. همبستگی گشتاوری پیرسون بین ارزیابی های زمان اول و دوم (با فاصله 15 روز) برای مقیاس‌های تعیین کننده فعالیت جسمانی محاسبه شد و همانطور که جدول فوق نشان می دهد این ضرایب معنی دار می باشد.

بحث و نتیجه گیری

هدف این مطالعه شناخت و ارزشیابی روانسنجی مقیاس‌های روانی اجتماعی مرتبط با فعالیت جسمانی بود.

آزمون اولیه شواهدی برای پایایی و روانی مقیاس‌های تعیین کننده‌های روانی اجتماعی مرتبط با فعالیت جسمانی در بین دختران دبیرستانی فراهم نمود.

در مطالعه حاضر پنج مقیاس (خودکارآمدی فعالیت جسمانی، حمایت اجتماعی فعالیت جسمانی، منافع و موانع فعالیت جسمانی، استراتژی‌های تغییر مناسب

پایایی 70 درصد برای کفایت مفید بودن مقیاس و کاهش خطای اندازه‌گیری در نظر گرفته شد.

یافته ها

ویژگی‌های دموگرافی دختران شرکت کننده و خانواده های آنان در (جدول 1) ارائه شده است.

پایایی

در این مطالعه پایایی مقیاس‌های تعیین کننده فعالیت جسمانی هم توسط ثبات درونی و هم ضرایب بازآزمایی تعیین شدند. نتایج محاسبات پایایی در جدول 2 ارائه شده است.

همسانی درونی (Internal Consistency)

جهت سنجش همسانی درونی مقیاس‌های تعیین کننده فعالیت جسمانی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. براساس نتایج حاصله ضرایب آلفا از 0/67 تا 0/84 بوده است. بیشترین آلفای کرونباخ متعلق به مقیاس خودکارآمدی می‌باشد و کمترین آلفای کرونباخ در مقیاس محیط دیده شد.

آلفای کرونباخ استراتژی‌های تغییر 0/78، خودکارآمدی 0/84، منافع درک شده 0/81، موانع درک شده 0/69، حمایت خانواده 0/72، حمایت دوست 0/77، محیط 0/67 بوده است. میانگین همبستگی درونی عبارات (Mean inter-item correlation) در مقیاس‌ها از 0/23 تا 0/47 بود. بیشترین آن در خودکارآمدی (0/47) و کمترین آن در موانع (0/23) بود.

سایر مقیاس ها بشرح زیر بود: مقیاس استراتژی‌های تغییر 0/34، مقیاس منافع فعالیت جسمانی 0/46، مقیاس موانع فعالیت جسمانی 0/23، مقیاس حمایت خانواده 0/40، مقیاس حمایت دوست 0/41، مقیاس عوامل محیطی 0/25، براساس توصیه کاکس و فرگسون (17) و فرگسون و دنیل (18) مقیاس قابل قبول مقیاسی است که میانگین همبستگی درونی عبارات آن بین 0/10 تا 0/50 متغیر باشد.

پایایی بازآزمایی (Test-retest reliability)

برای سنجش پایایی بازآزمایی مقیاس‌های تعیین کننده‌های روانی اجتماعی فعالیت جسمانی، این آزمون مجدداً پس از 2 هفته به 93 دانش‌آموز که در این

و قابل توجه را نشان داد و فقط برای مقیاس عوامل محیطی متوسط (0/59) بود. مطالعات مشابه یافته‌های پژوهش حاضر را تأیید می‌نمایند (7، 22، 21). ضرایب آلفای مقیاس‌های تعیین‌کننده در مطالعه نورمن و همکاران بسیار مشابه ضرایب آلفا در مطالعه حاضر است. بویژه اینکه مقدار آلفای مقیاس عوامل محیطی در مطالعه نورمن در مراحل مختلف 0/42، 0/24، 0/50 و حداکثر 0/67 بود.

نتایج این مطالعه شواهدی برای پایداری قابل قبول مقیاس‌های روانی اجتماعی مرتبط با فعالیت جسمانی را ارائه می‌کند. مقیاس‌های فوق‌الذکر اندازه‌گیری‌های سودمندی را از خودکارآمدی، حمایت‌های اجتماعی، منافع و موانع انجام فعالیت جسمانی، پروسه‌های تغییر و عوامل محیطی زندگی مرتبط با فعالیت جسمانی در بین جمعیت ایرانی نشان می‌دهد. با وجود این، سودمندی‌های مقیاس عوامل محیطی برای تعیین‌کنندگی فعالیت جسمانی در بین نوجوانان دختر ایرانی، نشان‌دهنده نتایج قوی نبوده است. احتمال دارد که علت این امر کمبود امکانات و مکان‌های ورزشی، فقدان مسیرهایی برای پیاده‌روی و پایین بودن ایمنی محیط برای انجام فعالیت جسمانی به ویژه برای دختران باشد.

جسمانی، و عوامل محیطی فعالیت جسمانی) از مطالعات نورمن و همکاران استفاده شدند، و از طریق مصاحبه گروهی با دختران نوجوان ایرانی و با توجه به جنبه‌های فرهنگی و مسائل زبانی، و نتایج حاصل از پانل خبرگان، بعضی تغییرات در سئوال‌ها داده شد. اعتبار محتوی ابزارها از طریق ارزشیابی ابزارها توسط پانل خبرگان به منظور بدست آوردن مناسب‌ترین محتوی سئوال انجام گردید.

ضرایب آلفای کرونباخ برای کلیه مقیاس‌ها از 0/67 تا 0/84، فراهم‌کننده تاییدی قوی برای پایداری همسانی درونی چهار مقیاس اول بود. براساس توصیه ناتالی و برنشتاین (19) آلفای کرونباخ قابل قبول بالای 70 درصد می‌باشد. این ضریب برای مقیاس عوامل محیطی کمتر از این مقدار توصیه شده است. معهدا برای این مقیاس (4 عبارتی)، میانگین همبستگی درونی عبارات، یعنی ابزاری که تحت تاثیر طول مقیاس نیست، 0/25 بوده و قابل قبول است. موضوع مذکور برای تحقیقات آینده مفید خواهد بود و زمینه‌ای فراهم می‌نماید که سئوال‌اتی بر این مقیاس اضافه گردد.

پایداری بازآزمایی برای کلیه مقیاس‌ها، با میزان همبستگی از 0/74 تا 0/59 بود. نتایج پایداری بازآزمایی در اکثر مقیاس‌ها با ضریب همبستگی در حد بالا

جدول 1: ویژگی‌های دموگرافی دختران شرکت کننده

میانگین (SD)	
15/74 (0/77)	سن (سال)
54/22 (11/39)	وزن
161/51 (10/88)	قد
20/91	شاخص توده بدنی
درصد	سواد پدر
31/5	دبیرستانی
48/5	دیپلم
16/8	فوق دیپلم
3/2	لیسانس و بالاتر
درصد	سواد مادر
35/6	دبیرستانی
54/0	دیپلم
9/0	فوق دیپلم
1/4	لیسانس و بالاتر
درصد	درآمد خانوار
62/8	کمتر از 300 هزار تومان
25/8	بین 300 تا 500 هزار تومان
9/6	بین 500 تا یک میلیون تومان
1/8	بالاتر از یک میلیون تومان

جدول 2: شاخص‌های روانسنجی درونی مقیاس‌های تعیین کننده‌های روانی اجتماعی فعالیت جسمانی

ضریب بازآزمایی*	میانگین همبستگی بین آیتم	آلفای کرونباخ	تعداد آیتم	متغیرها
r=0/74	0/34	0/78	15	استراتژی‌های تغییر
r=0/68	0/47	0/84	6	خودکارآمدی
r=0/69	0/46	0/81	5	منافع
r=0/66	0/23	0/69	5	موانع
r=0/67	0/40	0/72	4	حمایت خانوادگی
r=0/72	0/41	0/77	5	حمایت دوست
r=0/59	0/25	0/67	4	محیط
-	-	-	1	لذت
-	-	-	1	انتخاب اوقات تفریح

* پایایی بازآزمایی با فاصله 15 روز

References

- 1-US Public Health Service Office of the Surgeon General, (1996). *Physical Activity and health: a report of the Surgeon General*. Atlanta, GA, [Washington, DC], Pittsburgh, PA: US Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion; President's Council on Physical Fitness and Sports.
- 2-U.S. Department of Health and Human Services. (1996). *Physical activity and health: A report of the Surgeon General*. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion.
- 3-Dishman, R.K, *Predicting and changing exercise and physical activity: What's practical and what's not*. In: Quinn H, Gauvin L, Wall A, editors. *Toward active living*. Champaign (IL): Human Kinetics. (1994); 97-106
- 4-Marcus, BH, Banspach, S.W., Lefebvre RC, Rossi JS, Carleton RA, Abrams DB. *Using the stages of change model to increase the adoption of physical activity among community participants*. *American Journal Health Promotion*. 1992 Jul-Aug; 6(6):424-9
- 5-Bandura, A. *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, (NJ), Prentice Hall. (1986)
- 6-Prochaska, J O & DiClement, C. C. (1983). *Stages and processes of self-change of smoking toward an integrative model of change*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. (51): 390-395
- 7-Norman, GJ, Sallis, JF, Gaskins, R. *Comparability and reliability of paper- and computer-based measures of psychosocial constructs for adolescent physical activity and sedentary behaviors*. *Res Q Exerc Sport*. (2005); 76(3): 315-23
- 8-Saunders RP, Pate RR, Felton G, Dowda M, Weinrich MC, Ward DS, Parsons MA, Baranowski T. *Development of questionnaires to measure psychosocial influences on children's physical activity*. *Preventive Medicine*. 1997 Mar-Apr; 26 (2): 241-7
- 9-Brislin, RW. *Back-translation for cross-cultural*. *Psychology*. (1970); 31(3): 185-216
- 10-Jones, EG, & Kay M. *Instrumentation in cross-cultural research*. *Nursing Research*. (1992); 41(3): 186-188
- 11-Sallis J. F, Pinski R B, Grossman, RM, Patterson, TL, & Nader, PR. *The development of self-efficacy scales for health-related diet and exercise behaviors*. *Health Education Research*. (1988); 3: 283-292
- 12-Velicer W F, DiClemente CC, Prochaska JO, & Brandenburg, N. *A decisional balance measure for assessing and predicting smoking status*. *Journal of Personality and Social Psychology*. (1985); 48: 1279-1289
- 13-Sallis JF, Taylor WC, Dowda, M., Freedson, P. S., & Pate, R. R. *Correlates of vigorous physical activity for children in grades 1 through 12: Comparing parent-reported and objectively measured physical activity*. *Pediatric Exercise Science*. (2002); 14: 30-44
- 14-Marcus BH, Rossi JS, Selby VC, Niaura RS, & Abrams DB. *The stages and processes of exercise adoption and maintenance in a worksite sample*. *Health Psychology*, (1992); 11: 386-395
- 15-Nunnally JC, & Bernstein IH. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill. (1994);(3)
- 16-Landis JR, Koch GG. *The measurement of observer agreement for categorical data*. *Biometrics*. (1977); 33(1):159-74
- 17-Ferguson E, & Cox T. *Exploratory factor analysis: a users' guide*. *International Journal of Selection and Assessment*. (1993); 1:84-94
- 18-Ferguson E, & Daniel E. *The Illness Attitudes Scale (IAS): A psychometric evaluation on a non-clinical population*. *Personality and Individual Differences*. (1995); 18: 463-469
- 19-Nunnally JC, & Bernstein IH. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill.(1994); (3)

- 20- Helmstadter GC. *Principales of psychological measurements*. New York: Appleton-Century-Crofts. (1964)
- 21-Dwyer JJ, Allison KR, Makin S. *Internal structure of a measure of self-efficacy in physical activity among high school students*. *Social science medicine*. (1998); 46(9): 1275-82
- 22-Sherwood NE, Taylor WC, Treuth M, Klesges LM, Baranowski T, Zhou A, Pratt C, McClanahan B, Robinson TN, Pruitt L, Miller W. *Measurement characteristics of activity-related psychosocial measures in 8- to 10-year-old African-American girls in the Girls Health Enrichment Multisite Study (GEMS)*. *Preventive Medicine*. (2004); 38: 60-8

Evaluation of standards measuring psycho-social factors effective on physical activities of high-school girl-students at Tehran branch No:10

Pirasteh A.¹, Haidarnia A.², Faghihzadeh S³.

Abstract

Introduction: The present study aimed to assess the psycho-metric properties of psycho-social determinants of physical activity-related measures in Iranian teen-ager girls. Several measures of psychosocial determinants of physical activities were translated from English into Persian using the retranslation technique. These translated measures were administered to 512 of 9th and 10th grade Iranian high school students.

Materials & methods: The scales included, the self-efficacy scale, the social support scale, the physical activity “pros & cons” scale, the change strategies scale and the environment scale. Cronbach’s alphas, mean inter-item correlations and test-retest coefficients showed that these solutions were reliable. Cronbach’s alphas estimates for the various scales were substantial to excellent (0.67-0.84), while test-retest reliability estimates were substantial (0.59-0.74) and mean inter- item correlation estimates were also fair to substantial (0.23-0.47).

Conclusion: These preliminary results provide support for using the mentioned scales to measure psychosocial determinants of physical activities in Iranian female teen-agers.

* * *

Key words: teen-ager, physical activity, psychosocial determinants, reliability

---

1. Health Education Student of PhD, Tarbiat Modares University, Faculty Member of Shahed University

2. Associate Prof., Health Education Dept, Medical Faculty of Tarbiat Modares University

3. Associate Prof., Bio-statistics Dept, Medical Faculty, Tarbiat Modares University